Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (aštuntoji kolegija) SPRENDIMAS

2012 m. lapkričio 22 d.*

„SESV 157 straipsnis — Direktyva 79/7/EEB — Direktyva 97/81/EB — Bendrasis susitarimas dėl darbo ne visą darbo dieną — Direktyva 2006/54/EB — Kaupiamoji senatvės pensija — Vienodas požiūris į abiejų lyčių darbuotojus — Netiesioginė diskriminacija dėl lyties“

Byloje C-385/11

dėl *Juzgado de lo Social de Barcelona* (Ispanija) 2011 m. liepos 4 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2011 m. liepos 19 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Isabel Elbal Moreno

prieš

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS),

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS)

TEISINGUMO TEISMAS (aštuntoji kolegija),

kurį sudaro aštuntosios kolegijos pirmininko pareigas einanti C. Toader, teisėjai A. Prechal (pranešėja) ir E. Jarašiūnas,

generalinė advokatė E. Sharpston,

posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2012 m. rugsėjo 27 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)*, atstovaujamo F. de Miguel Pajuelo, padedamo *abogados* A. Álvarez Moreno ir J. Ignacio del Valle de Joz,

— Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos S. Centeno Huerta ir S. Martínez-Lage Sobredo,

— Belgijos vyriausybės, atstovaujamos L. Van den Broeck ir M. Jacobs,

— Europos Komisijos, atstovaujamos G. Valero Jordana ir M. van Beek,

* Proceso kalba: ispanų.

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1997 m. birželio 6 d. sudaryto Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną, išdėstyto 1997 m. gruodžio 15 d. Tarybos direktyvos 97/81/EB dėl Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną, kurį sudarė Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjunga (UNICE), Europos įmonių, kuriose dalyvauja valstybė, centras (CEEP) ir Europos profesinių sąjungų konfederacija (ETUC) (OL L 14, 1998, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 267), iš dalies pakeistos 1998 m. balandžio 7 d. Tarybos direktyva 98/23/EB (OL L 131, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 278), priede, 4 straipsnio išaiškinimo, taip pat dėl SESV 157 straipsnio ir 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo (OL L 204, p. 23) 4 straipsnio ir dėl 1978 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyvos 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklaus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje (OL L 6, p. 24; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 215) 4 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant bylą tarp I. Elbal Moreno ir *Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)* (Nacionalinis socialinės apsaugos institutas) bei *Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS)* (Socialinės apsaugos bendrasis fondas) dėl teisės į senatvės pensiją.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aktai

3 Direktyvos 79/7 1 straipsnyje nurodyta:

„Šios direktyvos tikslas yra nuosekliai įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą socialinio aprūpinimo srityje ir kitose socialinės apsaugos srityse, nurodytose 3 straipsnyje. Šis principas toliau vadinamas „vienodo požiūrio principu“.

4 Pagal Direktyvos 79/7 3 straipsnio 1 dalies a punktą:

„Ši direktyva taikoma:

a) įstatymų nustatytoms socialinės apsaugos sistemoms, kurios numato apsaugą šiais atvejais:

<...>

— senatvės,

<...>“

5 Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Vienodo požiūrio principas reiškia, kad negali būti jokios lyčių diskriminacijos, tiesioginės arba netiesioginės, ypač dėl santuokinės arba šeimyninės padėties, ir ypač susijusios su:

— socialinės apsaugos sistemų taikymo apimtimi ir galimybių naudotis jomis sąlygomis,

— įsipareigojimu mokėti įmokas ir įmokų dydžio apskaičiavimu,

— išmokų apskaičiavimu, įskaitant išmokų padidinimą sutuoktiniams ir išlaikomiems asmenims, taip pat sąlygomis, kurios reguliuoja teisės į išmokas trukmę ir išlaikymą.“

6 Pagal Bendrojo susitarimo 4 straipsnį „Nediskriminavimo principas“:

„1. Darbuotojams, dirbantiems ne visą darbo dieną, negali būti sudaromos blogesnės darbo sąlygos, negu panašiems darbuotojams, dirbantiems visą darbo dieną, tik dėl tos priežasties, kad jie dirba ne visą darbo dieną, nebent šis nevienodas požiūris yra objektyviai pagrįstas.

<...>“

7 Direktyvos 2006/54 1 straipsnyje „Tikslas“ nustatyta:

„Šios direktyvos tikslas – užtikrinti, kad būtų įgyvendinamas moterų ir vyrų lygių galimybių bei vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas užimtumo ir profesinės veiklos srityje.

Šiuo tikslu į ją yra įtraukiamos nuostatos, skirtos vienodo požiūrio principui įgyvendinti šiose srityse:

<...>

b) darbo sąlygų, įskaitant užmokestį;

c) profesinių socialinės apsaugos sistemų.

<...>“

Ispanijos teisės aktai

8 Kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, pagrindinėje byloje taikomos šios Bendrojo socialinės apsaugos įstatymo (*ley general de seguridad social*), priimto 1994 m. birželio 20 d. Karaliaus įstatyminiu dekretu Nr. 1/94 (BOE, Nr. 154, du 1994 m. birželio 29 d., p. 20658, toliau – BSAĮ), nuostatos:

„160 straipsnis.

Apibrėžtis

Ekonominio pobūdžio kaupiamosios senatvės pensijos išmoka yra individuali kiekvieno gavėjo atveju ir ją sudaro pensija iki gyvos galvos, kuri gavėjui skiriama teisės aktais nustatytomis sąlygomis, juose nustatyto dydžio ir formos, kai jis, sulaukęs nustatyto amžiaus, nutraukia ar yra nutraukęs savo darbinę veiklą.

161 straipsnis.

Gavėjai

1. Teisę į kaupiamąją senatvės pensiją turi asmenys, apdrausti pagal šią bendrąją sistemą, kurie tenkina ne tik 124 straipsnio 1 dalyje nurodytą bendrąją sąlygą, bet ir atitinka šiuos reikalavimus:

a) yra sulaukę šešiasdešimt penkerių metų amžiaus.

b) turi minimalų penkiolikos metų įmokų mokėjimo stažą <...>

162 straipsnis.

Senatvės pensijos apskaičiavimo pagrindas

1. Kaupiamosios senatvės pensijos apskaičiavimo pagrindą sudaro dalmuo, gautas padalijus suinteresuoto asmens paskutinių 180 mėnesių iki mėnesio, visiškai pasibaigusio iki įvykio, lėmusio teisės atsiradimą, įmokų pagrindus iš 210 <...>.

Septinta papildoma nuostata. Ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams taikomos nuostatos

1. Socialinė apsauga pagal darbo ne visą darbo dieną sutartis reglamentuojama ne visą darbo dieną dirbančio darbuotojo prilyginimo visą darbo dieną dirbančiam darbuotojui principu ir konkrečiai šiomis nuostatomis:

Pirma. Įmokos

a) Socialinio draudimo įmokų ir kartu su jomis renkamų įmokų pagrindas visuomet skaičiuojamas už mėnesį ir jį sudaro faktiškai gauti darbo užmokesčiai pagal išdirbtas tiek įprastas, tiek papildomas valandas.

b) Taip apskaičiuotas įmokų pagrindas negali būti mažesnis nei teisės aktais nustatytos sumos.

c) Nuo papildomai išdirbtų valandų socialinio draudimo įmokos mokamos remiantis tais pačiais pagrindais ir taikant tokius pačius tarifus kaip ir dėl įprastinių valandų.

Antra. Įmokų mokėjimo stažas

a) Senatvės pensijos, nuolatinio neįgalumo, našlystės, laikinojo nedarbingumo, motinystės ar tėvystės išmokoms gauti būtiną įmokų mokėjimo stažą patvirtinančios įmokos skaičiuojamos atsižvelgiant į išdirbtas valandas, tiek įprastas, tiek papildomas, kurios perskaičiuojamos į jas atitinkančias teorines įmokų mokėjimo stažo dienas. Šiuo tikslu faktiškai išdirbtų valandų skaičius dalijamas iš penkių [valandų per dieną], o tai atitinka per metus išdirbtas 1 826 valandas.

b) Nustatant teisę į senatvės ir nuolatinio neįgalumo pensiją, teorinės įmokų mokėjimo stažo dienos, apskaičiuotos pagal šios nuostatos a punktą, dauginamos iš koeficiento 1,5. Gautas darbo dienų skaičius yra laikomas įrodytu nustatant minimalų įmokų mokėjimo stažą. Taip apskaičiuotas ne visą darbo dieną dirbančiojo įmokų mokėjimo dienų skaičius negali būti didesnis už skaičių, kuris atitiktų darbą visą darbo dieną.

Trečia. Apskaičiavimo pagrindai

a) Senatvės ir nuolatinio neįgalumo išmokų skaičiavimo pagrindai skaičiuojami vadovaujantis bendrąja taisykle <...>.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

9 2009 m. spalio 8 d., būdama 66 metų, ieškovė pagrindinėje byloje paprašė INSS skirti jai senatvės pensiją. Prieš tai ji dirbo tik namų tvarkytoja bendrasavininkių bendrijai 18 metų ne visą darbo dieną, t. y. 4 valandas per savaitę, arba 10 % Ispanijos teisės aktais numatyto darbo laiko – 40 valandų per savaitę.

10 2009 m. spalio 13 d. sprendimu jai atsisakyta skirti šią pensiją, motyvuojant tuo, kad ji neturi minimalaus 15 metų įmokų mokėjimo stažo, kurio reikalaujama norint įgyti teisę gauti senatvės pensiją vadovaujantis BSAĮ 161 straipsnio 1 dalies b punkto nuostatomis.

11 2009 m. lapkričio 30 d. ieškovės pateiktas skundas atmestas 2009 m. gruodžio 9 d. INSS sprendimu. Ieškovės pagrindinėje byloje atveju reikalaujama įrodyti, jog įmokų mokėjimo stažas apima 4 931 dieną, tačiau minėtame sprendime pripažįstama, jog įmokas ji mokėjo 1 362 dienas, kurios apima:

— 41 dieną už darbą visą darbo dieną laikotarpiu nuo 1960 m. spalio 24 d. iki 1960 m. gruodžio 3 d.,

— 336 dienas – už tris gimdymus stažui prilyginamą laikotarpį (3 x 112),

— 656 dienas nuo 1991 m. lapkričio 1 d. iki 2009 m. spalio 30 d.; tai apima 6 564 dienas, tačiau dėl darbo ne visą darbo dieną atsižvelgiama į 10 % šio laikotarpio,

— 329 dienas, t. y. laikotarpį, prilyginamą stažui taikant korekcinį koeficientą (1,5), numatytą BSAĮ septintoje papildomoje nuostatoje.

12 Po to, kad buvo atmestas jos skundas, ieškovė pagrindinėje byloje pateikė *Juzgado de lo Social de Barcelona* ieškinį, kuriame teigė, jog BSAĮ septinta papildoma nuostata, kurią taikant atsisakyta jai suteikti pensiją, pažeidžiamas vienodo požiūrio principas. Iš tiesų pagal šią nuostatą reikalaujama, kad norintys gauti išmoką, kuri proporcingai ir taip yra mažesnė, ne visą darbo dieną dirbę darbuotojai turi turėti ilgesnį įmokų mokėjimo stažą, nei visą darbo dieną dirbę darbuotojai, net jei būtų atsižvelgta į korekciją, gautą padauginus iš koeficiento 1,5. Be to, ieškovė pagrindinėje byloje teigia, kad šia taisykle netiesiogiai diskriminuojama, nes statistiškai įrodyta, jog tokių rūšių sutartimis daugiausia, t. y. maždaug 80 %, naudojasi moterys.

13 Dėl minėtos septintos papildomos nuostatos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas aiškina, kad ji grindžiama principu, pagal kurį skaičiuojant reikalaujamą įmokų mokėjimo stažą atsižvelgiama tik į faktiškai išdirbtas valandas, tačiau jos perskaičiuojamos taikant dvi koregavimo taisykles tam, kad būtų palengvinta galimybė ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams pasinaudoti socialinės apsaugos sistema.

14 Taigi, pirmiausia, „teorinių įmokų mokėjimo dienų“ sąvoka apibrėžiama kaip atitinkanti 5 valandas realaus darbo per dieną, arba 1 826 valandas per metus. Į sumokėtas įmokas atsižvelgiama pagal išdirbtas valandas jų ekvivalentą apskaičiuojant teorinėmis įmokų mokėjimo dienomis.

15 Antra, nustatant teisę į senatvės pensijos ar nuolatinio neįgalumo išmokas, taikoma speciali koregavimo taisyklė, kurią sudaro koeficientas 1,5, taikomas teorinėms įmokų mokėjimo dienoms. Taip jų skaičius padidinamas ir palengvinamos sąlygos pasinaudoti apsauga.

16 Tačiau, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, kadangi pagal BSAĮ septintą papildomą nuostatą atsižvelgiama tik į išdirbtas valandas, o ne įmokų mokėjimo stažą, t. y. išdirbtas dienas, galiausiai ji lemia, nors ir pakoreguotą, dvigubą *pro rata temporis* principo taikymą. Iš tiesų ja reikalaujama proporcingai ilgesnio įmokų mokėjimo stažo norint pasinaudoti teise į senatvės pensiją, kurios apskaičiavimo pagrindas taip pat bus proporcingai sumažintas dėl darbo ne visą darbo

dieną. Todėl tam, kad ne visą darbo dieną dirbęs darbuotojas galėtų gauti pensiją, kurios dydis ir taip tiesiogiai bei proporcingai sutrumpintas dėl darbo ne visą darbo dieną, jis privalo turėti ilgesnį ir atvirkščiai proporcingą jo darbo laiko sumažinimui įmokų mokėjimo stažą.

17 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad ieškovės pagrindinėje byloje atveju BSAĮ septinta papildoma taisyklė lemia tai, kad įmokų mokėjimas per 18 metų laikotarpį, atitinkantis 10 % darbo dienos, norint apskaičiuoti įmokų mokėjimo stažą, kurio reikalaujama tam, kad būtų mokama senatvės pensija, prilyginamas mažiau nei 3 metų įmokų mokėjimo stažui. Todėl dirbdama pagal darbo keturias valandas per savaitę sutartį ieškovė turėtų dirbti 100 metų, kad įvykdytų minimalaus 15 metų įmokų mokėjimo stažo reikalavimą ir įgytų teisę gauti 112,93 eurų per mėnesį senatvės pensiją.

18 Šiomis aplinkybėmis *Juzgado de lo Social de Barcelona* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar kaupiamoji senatvės pensija, kaip antai numatyta pagal Ispanijos socialinės apsaugos sistemą, kuri mokama remiantis darbuotojo ir už jį per visą jo profesinę karjerą sumokėtomis įmokomis, patenka į Direktyvos 97/81 4 straipsnyje numatytame diskriminacijos draudime minimų „darbo sąlygų“ sąvoką?

2. Jei į pirmąjį klausimą Teisingumo Teismas atsakytų teigiamai ir nuspręstų, kad tokia kaupiamoji senatvės pensija, kokia numatyta pagal Ispanijos socialinės apsaugos sistemą, patenka į Direktyvos 97/81 priedo 4 straipsnyje minimą „darbo sąlygų“ sąvoką, ar šiame straipsnyje numatytą draudimą diskriminuoti reikia aiškinti kaip draudžiantį nacionalinę taisyklę, kuria dėl dvigubo *pro rata temporis* principo taikymo iš ne visą darbo dieną dirbančių darbuotojų reikalaujama proporcingai ilgesnio įmokų mokėjimo stažo nei iš visą darbo dieną dirbančiųjų, kad atitinkamu atveju jie galėtų įgyti teisę gauti proporcingai jų darbo laikui sumažinto dydžio kaupiamąją senatvės pensiją?

3. Papildomai, ar reglamentavimas, kaip antai Ispanijos reglamentavimas (įtvirtintas [BSAĮ] septintoje papildomoje nuostatoje) dėl ne visą darbo dieną dirbančių darbuotojų draudimo įmokų mokėjimo, teisės gauti pensiją ir jos apskaičiavimo sistemos, gali būti laikomas „darbo užmokesčio aspektais ir sąlygomis“, kurioms taikomas Direktyvos 2006/54 4 straipsnyje ir SESV 157 straipsnyje <...> įtvirtintas draudimas diskriminuoti?

4. Subsidiariai ankstesniems prejudiciniams klausimams, jeigu Ispanijos kaupiamoji senatvės pensija nepatenka nei į „darbo sąlygų“, nei „darbo užmokesčio“ sąvoką, ar Direktyvos 79/7 4 straipsnyje numatytą tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos dėl lyties draudimą reikia aiškinti kaip draudžiantį nacionalinę taisyklę, kuria dėl dvigubo *pro rata temporis* principo taikymo iš ne visą darbo dieną dirbančių darbuotojų (kurių dauguma – moterys) reikalaujama proporcingai ilgesnio įmokų mokėjimo stažo nei iš visą darbo dieną dirbančiųjų, kad atitinkamu atveju jie galėtų įgyti teisę gauti kaupiamąją senatvės pensiją, kurios dydis proporcingai sumažinamas atsižvelgiant jų išdirbtą laiką?“

Dėl prejudicinių klausimų

Pirminės pastabos

19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai apima preliminarų klausimą, ar pensija, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, patenka į Bendrojo susitarimo 4 straipsnio, SESV 157 straipsnio ir Direktyvos 2006/54 4 straipsnio ir (arba) Direktyvos 79/7 4 straipsnio taikymo sritį.

20 Šiuo klausimu reikia priminti, kad „darbo užmokesčio“ sąvoka, kaip ji suprantama pagal SESV 157 straipsnio 2 dalį, apima pensijas, kurios mokamos dėl darbuotojo ir darbdavio darbo santykių, išskyrus pensijas, mokamas pagal teisės aktuose įtvirtintą sistemą, kuri finansuojama iš darbuotojų, darbdavių, o kartais ir viešosios valdžios institucijų lėšų ne tiek dėl darbo santykių, o dėl socialinės politikos priežasčių (2010 m. birželio 10 d. Sprendimo *Bruno ir kt.*, C-395/08 ir C-396/08, Rink. p. I-5119, 41 punktas ir jame nurodyta teismų praktika). Taigi prie šios sąvokos negalima priskirti socialinės apsaugos sistemų ar išmokų, kaip antai senatvės pensijos, kurios tiesiogiai reglamentuojamos įstatymu, išskyrus visus susitarimus įmonėje arba suinteresuotųjų asmenų profesinėse organizacijose, kurie privalomai taikomi bendroms darbuotojų kategorijoms (žr. 2001 m. lapkričio 29 d. Sprendimo *Griesmar*, C-366/99, Rink. p. I-9383, 27 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

21 Be to, reikia pripažinti, kad „darbo sąlygų“ sąvoka pagal Bendrojo susitarimo 4 straipsnio 1 dalį apima pensijas, mokamas dėl darbuotojo ir darbdavio darbo santykių, išskyrus teisės aktuose numatytas socialinio draudimo pensijas, kurios mokamos ne dėl tokių santykių, o dėl socialinės politikos priežasčių (minėto Sprendimo *Bruno ir kt.* 42 punktas).

22 Tačiau pensija, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, kuri, kaip pastebi Ispanijos vyriausybė, yra bendriausio pobūdžio iš visų Ispanijos teisėje reglamentuojamų pensijų, panašu, yra pensija, kuri susijusi labiau su socialinės politikos priežastimis nei su darbuotojo ir darbdavio santykiais, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 20 ir 21 punktuose cituotą teismo praktiką, todėl jai netaikomas SESV 157 straipsnis ir Bendrojo susitarimo 4 straipsnis.

23 Žinoma, su socialine politika, valstybės organizavimu, etika ar net biudžetu susijusiems motyvams, kurie darė ar galėjo daryti poveikį nacionaliniam įstatymų leidėjui nustatant sistemą, negali būti teikiama pirmenybė, jei pensija skiriama tik tam tikrai darbuotojų kategorijai, jeigu ji tiesiogiai priklauso nuo išdirbtų laikotarpių, o jos dydis apskaičiuojamas remiantis paskutiniu darbo užmokesčiu (žr. minėto Sprendimo *Bruno ir kt.* 47 punktą).

24 Tačiau bet kuriuo atveju atrodo, kad pirmoji iš šių trijų sąlygų nėra tenkinama, nes Teisingumo Teismui pateiktoje bylos medžiagoje nėra jokių nuorodų, kad pensija, kaip nagrinėjamąja pagrindinėje byloje, yra suinteresuoti tik tam tikros kategorijos darbuotojai.

25 Todėl, kaip teisingai nurodė INSS, Ispanijos ir Belgijos vyriausybės bei Europos Komisija, nei SESV 157 straipsnis, nei atitinkamai Direktyvos 2006/54 4 straipsnis, kuriuo siekiama įgyvendinti šią nuostatą, nei Bendrojo susitarimo 4 straipsnis negali būti laikomi taikomais pensijai, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje.

26 Tačiau tokiai pensijai gali būti taikoma Direktyva 79/7, nes ji yra teisiškai įtvirtintos apsaugos nuo vienos iš šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje išvardytų rizikų, pavyzdžiui, senatvės, sistemos dalis ir tiesiogiai ir realiai susijusi su apsauga nuo vienos iš tokių rizikų (šiuo klausimu žr. 2011 m. spalio 20 d. Sprendimo *Brachner*, C-123/10, Rink. p. I-10003, 40 punktą).

27 Tokiomis aplinkybėmis reikia atsakyti tik į ketvirtąjį klausimą.

Dėl ketvirtojo klausimo

28 Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, iš esmės klausia, ar Direktyvos 79/7 4 straipsnį reikia aiškinti taip, kad aplinkybėmis, nagrinėjamomis pagrindinėje byloje, juo draudžiamas valstybės narės teisės aktas, pagal kurį iš ne visą darbo dieną dirbančių darbuotojų (kurių didžioji dauguma – moterys) reikalaujama proporcingai ilgesnio įmokų mokėjimo stažo nei iš visą darbo dieną dirbančiųjų, kad prireikus jie galėtų įgyti teisę gauti kaupiamąją senatvės pensiją, kurios dydis proporcingai sumažinamas atsižvelgiant į jų išdirbtą laiką.

29 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką netiesioginė diskriminacija, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 79/7 4 straipsnį, yra tuomet, kai nacionalinė priemonė, nors ir suformuluota neutraliai, iš tikrųjų daro nepalankų poveikį daugiau moterims nei vyrams (žr., be kita ko, minėto Sprendimo *Brachner* 56 punktą).

30 Reikia pabrėžti, kad, kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, konkrečiai kalbant, iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paaiškinimų, nurodytų šio sprendimo 17 punkte, teisės aktu, kaip nagrinėjamasis pagrindinėje byloje, sudaromos nepalankesnės sąlygos ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams, kokia yra ieškovė pagrindinėje byloje, kurie ilgą laiką dirbo sutrumpintą ne visą darbo dieną, nes dėl metodo, naudojamo skaičiuojant įmokų mokėjimo stažą, kurio reikia norint gauti senatvės pensiją, šiais teisės aktais praktiškai iš šių darbuotojų atimama bet kokia galimybė gauti tokią pensiją.

31 Antra, pats prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatavo, jog statistiškai įrodyta, kad teisės aktu, kaip nagrinėjamasis pagrindinėje byloje, paveikiamas daug didesnis procentas moterų nei vyrų, nes Ispanijoje bent 80 % darbuotojų, dirbančių ne visą darbo dieną, yra moterys.

32 Todėl nacionalinė priemonė prieštarauja Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 daliai, nebent tokią priemonę galima pateisinti objektyviomis priežastimis, neturinčiomis nieko bendra su diskriminacija dėl lyties. Taip yra tada, kai pasirinkta priemone siekiama teisėto valstybės narės, kurios teisės aktai nagrinėjami, socialinės politikos tikslo ir ši priemonė yra tinkama ir būtina šiam tikslui įgyvendinti (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Brachner* 70 punktą).

33 INSS ir Ispanijos vyriausybė teigia, jog tam, kad būtų tenkinami reikalavimai, keliami tam tikroms išmokoms gauti, nustatyta pareiga iš pradžių įgyti tam tikros trukmės įmokų mokėjimo stažą, yra nacionalinės teisės aktų leidėjo siekiamo bendrojo socialinės politikos tikslo išraiška, nes ši pareiga yra esminė taikant kaupiamojo pobūdžio socialinės apsaugos sistemą, įskaitant tikslą užtikrinti šios sistemos finansinę pusiausvyrą.

34 Šiuo atžvilgiu reikia nurodyti, kad, kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, atitinkami ne visą darbo dieną dirbę darbuotojai mokėjo įmokas, kuriomis siekiama visų pirma finansuoti pensijų sistemą. Be to, neginčijama, kad jeigu jie gautų pensiją, jos suma būtų proporcingai sumažinta atsižvelgiant į išdirbtą laiką ir mokėtas įmokas.

35 Tačiau, kaip teisingai nurodė Belgijos vyriausybė ir Komisija, remiantis jokia Teisingumo Teismui pateiktoje bylos medžiagoje esančia informacija negalima daryti išvados, kad tokiomis aplinkybėmis darbuotojams, dirbusiems ne visą darbo dieną, kaip ieškovei pagrindinėje byloje, nesuteikimas jokios galimybės gauti senatvės pensiją yra priemonė, kuri iš tiesų būtina norint pasiekti kaupiamojo pobūdžio socialinės apsaugos sistemos išsaugojimo tikslą, kuriuo remiasi INSS ir Ispanijos vyriausybė, ir kad jokia kita šiuos darbuotojus mažiau paveikiančia priemone negalima pasiekti šio tikslo.

36 Tokiam aiškinimui nedaro įtakos INSS ir Ispanijos vyriausybės argumentas, kad šio sprendimo 14 ir 15 punktuose nurodytomis dviem koreguojančiomis priemonėmis siekiama palengvinti sąlygas ne visą darbo dieną dirbusiam darbuotojui gauti senatvės pensiją. Iš tiesų neatrodo, kad šios dvi koreguojančios priemonės darytų kokį nors teigiamą poveikį ne visą darbo dieną dirbusių darbuotojų, kaip antai ieškovė pagrindinėje byloje, situacijai.

37 Kalbant apie Ispanijos vyriausybės nuorodą į 2009 m. liepos 16 d. Sprendimą *Gómez-Limón Sánchez-Camacho* (C-537/07, Rink. p. I-6525), pakanka konstatuoti, kad, kaip teisingai nurodė Komisija, kaip matyti iš jo 60 punkto, šis sprendimas, kalbant apie Direktyvą 79/7, daugiausia susijęs su jos 7 straipsnio 1 dalies b punkto, pagal kurį valstybės narės turi teisę iš jos taikymo srities pašalinti įgytas teises į socialinio draudimo išmokas pagal teisės aktuose nustatytas sistemas po darbo stažo nutraukimo dėl vaikų auginimo, išaiškinimu. Tačiau iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą neišplaukia, kad ši nuostata taikoma pagrindinėje byloje.

38 Todėl į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 79/7 4 straipsnis turi būti aiškinamas taip, jog tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, juo draudžiamas valstybės narės teisės aktas, kuriuo reikalaujama, kad ne visą darbo dieną dirbę darbuotojai, kurių didžioji dauguma yra moterys, turėtų proporcingai ilgesnį įmokų mokėjimo stažą nei visą darbo dieną dirbę darbuotojai, kad prireikus galėtų gauti kaupiamąją senatvės pensiją, kurios dydis proporcingai sumažinamas atsižvelgiant į jų išdirbtą laiką.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

39 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (aštuntoji kolegija) nusprendžia:

1978 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyvos 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklaus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje 4 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, juo draudžiamas valstybės narės teisės aktas, kuriuo reikalaujama, kad ne visą darbo dieną dirbę darbuotojai, kurių didžioji dauguma yra moterys, turėtų proporcingai ilgesnį įmokų mokėjimo stažą nei visą darbo dieną dirbę darbuotojai, kad prireikus jie galėtų gauti kaupiamąją senatvės pensiją, kurios dydis proporcingai sumažinamas atsižvelgiant į jų išdirbtą laiką.

Parašai.